

P.D.V.P.College Tasgaon
Dept. of Geography
(UG)

Concepts in Tourism Geography

Mr. Amit M. Mali
Assistant Professor
Dept . of Geography

पर्यटन भूगोलातील संकल्पना

- ▶ प्रकरण पहिले
- ▶ व्याख्या
- ▶ स्वरूप
- ▶ व्याप्ती
- ▶ पर्यटनाचा ऐतिहासिक विकास
- ▶ पर्यटनाचे महत्व

व्याख्या

- ▶ पर्यटन हा शब्द,
Tourism या शब्दापासून तयार झाला आहे

याचे मूळ शब्द **Tour** हा आहे

याचा अर्थ **Journey** हा होय.

- ▶ पर्यटन म्हणजे कायम स्वरूपाची वस्ती न करण्याच्या हेतूने अनिवासी व्यक्तीच्या सहवासातून आर्थिक उत्पनाशिवाय असलेली भ्रमंती होय.

----हुंझीकर व क्रप (१९४२)

एखाद्या देशात किंवा शहरात परदेशी व्यक्तीचे आगमन होऊन भ्रमंती करणे व परत स्वग्रही जाने म्हणजे पर्यटन होय या भ्रमंतीत तो निरनिराळी ठिकाणे पाहतो व आनंद घेतो.

---- हर्मन (१९१०)

एखादी व्यक्ती आपल्या वास्तव्याच्या ठिकाणापासून दुसऱ्या स्थळी सलग १ वर्षांपेक्षा अधिक काळ न राहता आराम, उद्योग किंवा इतर कामासाठी भ्रमंती किंवा प्रवास करतो त्या सर्वांचा अंतर्भाव पर्यटनात होतो

WTO (१९९३)

Now Your Turn

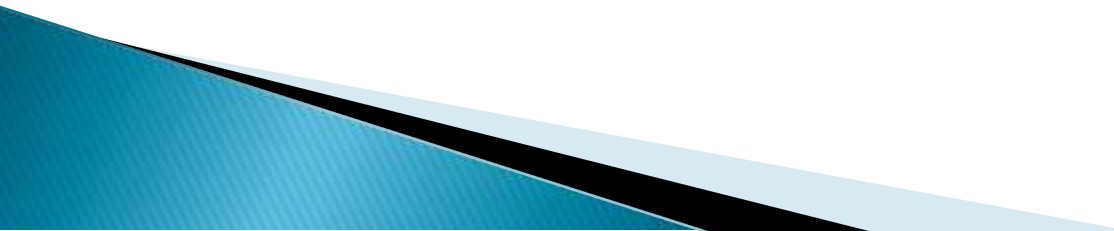
पर्यटक

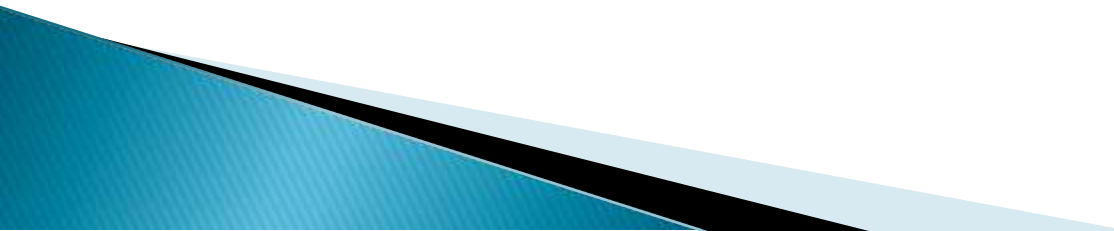
जो उत्कंठेपायी **आनंद, मौज व निसर्ग सौन्दर्य**
पाहण्यासाठी प्रवास करतो त्याला पर्यटक असे म्हणतात.

स्वरूप

- ▶ पर्यटन हा जगातील विकसित व महत्वाचा उद्योग
- ▶ पण मालाचे उत्पादन होत नाही
- ▶ सेवा व रोजगार उपलब्ध
- ▶ पूर्वी पर्यटन मर्यादित स्वरूपाचे
- ▶ आता गतिमान व परिवर्तनीय स्वरूप

- ▶ १) पर्यटनाचे नानाविध स्वरूप (Diverse Nature)
 - ▶ २) हंगामी स्वरूप (Seasonal Nature)
 - ▶ ३) भौगोलिक स्वरूप (Geographical Nature)
-

- ▶ ४) ऐतिहासिक सांस्कृतिक व धार्मिक स्वरूप
(Historical Cultural & Religious Nature)
 - ▶ ५) अनुउत्पादक स्वरूप (Non-Productive Nature)
 - ▶ ६) मनोरंजनात्मक स्वरूप (Recreational Nature)
-

व्याप्ती

- ▶ आधुनिक काळात हे क्षेत्र विशाल होऊन याची व्याप्ती खूप वाढली आहे.
- ▶ भूरूपशास्त्र
- ▶ हवामानशास्त्र
- ▶ सागरशास्त्र
- ▶ अर्थशास्त्र
- ▶ इतिहास

पर्यटनाचा ऐतिहासिक विकास

- ▶ आर्थिक मुबलकता व वाहतुकीची साधने कमी
- ▶ उंट, घोडे खेचर बैलगाडी इ चा वापर
- ▶ १६ व्या शतकापासून नवीन प्रदेशाच्या शोध घेण्यासाठी सफरी होऊ लागल्या. व व्यापारासाठी
उदा. वास्को द गामा भारताचा शोध
१४९८ साली
अमेरिका चा शोध
कोलंबस
१४९२

- ▶ १७ व्या शतकापर्यंत नवीन क्षेत्राचे शोध आणि व्यापार यासाठीच पर्यटनाची व्याप्ती मर्यादित होती.

१८ व्या शतकात रोमन साम्राज्या ची भरभराट झाली. मनोरंजन व आनंद घेण्यासाठी उत्तम दळणवळणाच्या सोयी व सुरक्षित प्रवास

१९ व्या शतकात रेल्वेमार्ग, जलमार्ग व वायुमार्ग सुरु झाल्यामुळे पर्यटन चा विकास होऊन निरनिराळ्या ठिकाणी पर्यटक जाऊ लागले.

- ▶ २० व्या शतकात औद्योगिक क्रांती , आर्थिक मुबलकता वार्षिक सुट्टया यामुळे पर्यटनाचा विकास झपाट्याने झाला.
- ▶ त्याच बरोबर बाजारपेठा, ट्रान्सपोर्ट एजट, हॉटेल्स, कसिनो इत्यादी नवीन गोष्टी पुढे आल्या

पर्यटनाचे महत्व

आर्थिक महत्व

- ▶ महसूल व परकीय चलन मिळवून देणारा उद्योग
- ▶ रोजगार निर्मिती
- ▶ व्यापाराची प्रगती
- ▶ राष्ट्रीय उत्पाणात वाढ
- ▶ लघु व कुटीर उद्योगाचा विकास
- ▶ साधनसंपत्तीचा विकास

सामाजिक व राजकीय महत्व